

F O A I E

pentru

minte, inimă si literatură.

№. 3.

Luni, 20. Ianuarie

1847.

Къвънтъла дшпровизат ла шортънта-
реа прои-митрополитълаи Beniamin
Костаке.

Чинстидилор аскълтъторі!

Дин чеа маі аджкъкь векіме попоаре-
ле ші падиіле аѣ плѣос тордїи лор prin
квѣнте фшперале. Орагторїи адеса аѣ тре-
вѣит съ ворвѣаскъ аскълтъторілор деспре
мерїте ordinarе, сїргѣндзсъ ка prin пїще
квѣнте лѣнци шї прїшѣїстриеа рїторїчеї
съ дндѣїошезе ініміле лор. Къ тотъла дїп
прогївъ дѣсѣ, центръ върватъла кареле а-
към заче дн шїжлокъла постръ орї че аш
черка шї мїаш сїргѣї съ ворвѣск къпоск
къ пѣ ва фї де ажѣос. Че ар пѣгѣ оаре
съ ворвѣаскъ во рїтор деспре ачест маї
вїртѣос дїндре оашеї, каре съ пѣ въ фїе
къ деплїпѣтате къпоскът вѣѣ шї Молдовеї
днгрецї?

Аша дар чїнстидилор аскълтъторї! тѣ
шѣрдїнеск пѣмаї дн атѣта, а въ сїзѣе къ
еатъ дн шїжлокъла Востръ зак центръ чеа
маї де пе вртъ датъ рѣшѣїдѣле къпоскъ-
тѣлаї архїепїскоп Beniamin Костаке прои-
митрополитъла Молдовеї; пїа кърѣїа кърат
сѣфлет дндзратъла Данпезеѣ съ л пѣстрезе
дн лѣкшѣрїле дрегїлор, дѣуре към те-
мор а фашгелор сале о пѣстрѣт къ тодїї

дн ініміле поастре, шї дѣпре към історїеа
ва фаче съ се пѣстрезе де асемѣеа шї
дн ініміле цѣперадїлор вїтоаре; іар ха-
рѣл лѣї Данпезеѣ шї вїнекъвънтареа пѣ-
рїнтелѣї Beniamin съ рѣшѣїе асѣпра поа-
стръ шї съ се погоаре прѣсте врташїї
врташїлор пощрїї. Amin!

А п т и - с к і а з л

(Бртаре.)

Романїї трїметеаѣ колонїїле лор дн
четѣдїле попѣлор сѣптѣжгадї, пе каре
ле препоїаѣ шї ле днѣрїеаѣ. Попѣлѣл
чел векїѣ атѣпчї де рѣнд се днпїодеа а-
фаръ: къчї пѣшѣнтъла ера атѣпчї днпѣр-
дїт дндре колонї; шї фїїндкъ тоате коло-
нїїле, prin лецїїле деспре колонїї, ераѣ да-
тоаре а скрїе шї а ворвї дн лїмба тѣмеї,
— дн лїмба Ромеї, векїї локвїторї се ав-
сорѣеаѣ кърѣнд де кътръ романї. Ачесте
аѣ фост ресѣлтателе днпопорѣреї четѣдї-
лор къ романї дн тоате провинцїїле. Дар
дн четѣдїле провинцїїлор, каре се сѣпт-
жѣгаѣ дѣпъ ревеллїзїї, шї дѣпъ кълѣктѣрї
де токшѣлї фѣкъте де маї пайнте, попѣлѣл
ревеллѣ се стїрїїеа къ тотъла. Аста се ве-

de pretzindene дн історія романъ. Ынде сжнт еквиі, волхсчїі, ернічїі шї о мълдїме де алдї попзлї етрѣсчї шї алдїі? Дѣпъ кжтева ревелїзні, ъї ведем стершї къ пѣме къ тот дїа Італїа.

Съ апплекъм ачесте ла Дачїа. Ної кѣпоаштем къ тодїі гроаза романїлор де дачї джкъ де сжнт Аѣгѣст*); штїм рѣшїнеа пѣдїтѣ сжнт Domitian; кѣпоаштем джпредиѣврїме челлвї дїа зрѣмъ джкаерѣ ал лвї Траїан къ дачїі; штїм дїа ѣеографїї чеї веки, къ дж Дачїа шї стрейнїлор ераѣ кѣпоскѣте песте патрѣзечї де четъдї**) пѣмаї дїа челле маї джсемаате. — Есте кѣ пѣтїнцъ а крѣде, къ Романїї пѣ вор фї джпозлїат ачесте четъдї, — чел пѣдїа ачелле патрѣзечї шї треї маї де фрѣнте алле лвї Птолемеѣ? Есте джделепдеште а крѣде къ ле вор фї лѣсат дж мѣпа Дачїлор? — Дар зрѣме де четъдї romane дж пѣмѣпѣл Дачїеї сжнт къ мѣл маї мѣлте. — Тоате ачесте зрѣмазъ де сїне, кѣм ам зїс, шї фрѣрѣ нїчї о мѣртѣрїе історїкѣ.

Джпсѣ, де шї історїа романъ, токмаї сжнт Траїан, е кам сѣрѣкѣдъ де їсвоаре; дар дїа пѣдїнїї скрїиторї чеї авем пѣтем дѣверї тѣте кжте ам зїс маї сѣс. Dїоне Кассїѣ не сжне фрѣрѣ нїчї о мѣрѣнїре, — фрѣрѣ нїчї о рѣстрїнсѣрѣ, къ дѣпъ че Дачїа а дѣвенїт сѣппѣсѣ романїлор, Траїан а джлоквїт, — а джпозлїат

(κατόμισεν) четъдїле еї.*) Іар Евтропїе не сжне ачѣаста маї лѣмѣрїт, пѣ пѣмаї де четъдїле Дачїеї, чї шї де сателе еї, зїкжнд къ Траїанѣ сжптжѣгжнд пе Дачїа, пѣмѣрѣнїте мълдїмї де оаменї, дїа тѣтъ лѣмеа романъ, а дѣс аколо ка съ джлоквїаскѣ царїнїле, — кжмпїле шї четъдїле; шї ка съ пѣ се парѣ ачесте преа ес-сацѣрате, — преа джкорпорате, адаѣгѣ пѣмїжлочїт: „кѣчї прїа лѣгѣл ресвоїѣ ал лвї Дѣчевал, Дачїа ера стоарсѣ, сжптѣ, — лїпсїтѣ къ тотѣл (exhausta) де бѣрѣадї,“***) Іѣлїан авѣтѣтѣл, зїче джкъ шї маї мѣлт, къ адекъ семїндїа Дачїлор сѣа стѣрпїт къ тотѣл шї сѣа стерс, — пѣгрешїт дїа Дачїа.***) —

Дакъ скрїиторїї романї шї грѣчї мѣртѣрїескѣ, къ Траїан а джпозлїат пѣ пѣмаї четъдїле, чї шї челелалте локѣрї дж Дачїа, саѣ къ алте кѣвїнте: къ Траїан а джпозлїат шї сателе Дачїеї, — къ пѣ-

*) Dio Cass. Hist. rom. L. LXVIII. e Xiphilino. Ної ам традѣс дѣпъ орігїналѣ, зїде стѣ: „Καὶ οὕτως ἡ Δακία Ῥωμαίων ὑπήκοος ἐγένετο, καὶ πόλεις ἐν αὐτῇ ὁ Τραϊανὸς κατόμισεν.“ Фрасѣл дїа зрѣмъ: „Шї четъдїле дж еа Траїан ле-а джпозлїат.“ Латїнѣл дж традѣче: „In eamque (Daciam) Traianus colonias deduxit.“

**) Eutrop. Brev. Hist. rom. L. VIII, C. 6. „Traianus victa Dacia, ex toto orbe romano infinitas eo copias hominum transtulerat ad agros et urbes colendas. Dacia enim diuturno bello Decebali viris fuerat exhausta. (— iuxta alios codices: „Daciae — — res fuerant exhaustae.“)

***) „Et Getarum (Dacorum) quidem gentem penitus everti et delevi.“ Julian Ap. in Caes. (джтрѣдѣче пе Траїан ворпїнд.)

*) „Pene occupatam seditionibus delevit urbem Dacus.“ Hor. L. III. Od. 6.

**) Птолемеѣ пѣмерѣ 43, зїкжнд къ ачесте сжнт челле маї де фрѣнте. Cl. Ptol. Alexandr. Geograph. L. III. edit. Moletii, de anno 1562. pag. 84—85.

търциите мълчимі де oameni din tot кр-
 принса имперіалѣ, — дакъ еі спѣнѣ дн
 квинате лѣминате, къ semіогіа Дачіор с'а
 стърпіт къ тотѣл дн Dacia: апоі каре маі
 сѣлт темеірїле, пе каре rezimѣndѣсе о-
 тѣл челлѣ къ mіогіле днтреці, ар маі пѣтѣ
 ворбі деспре пѣтърѣл реташіор дачі, —
 деспре зн пѣтър, пе каре съ п'л авсоар-
 въ елетѣнтѣл romanѣ? — Еѣ кредѣ, къ
 nіmік пѣ поате фї маі рїдїкѣл, декѣт а
 ворбі — дѣпъ тоатѣ ачесте — деспре
 шасѣ колонїі, — деспре шасѣ тѣргѣрї
 орї кіар деспре шасѣ сате! — Еѣ штіѣ,
 къ мѣлці сокотескѣ къ пѣ с'ар пѣтѣ креде
 съ се фї стърпіт тоці дачїі: къчї ачеста
 ар фї о варваріе преа таре! Еѣ ле-аш ре-
 спѣнде, къ ачестѣ варваріе пѣ се поате
 днтѣта пѣгѣнілор romanі дн градѣл, дн
 каре се кѣвіне еа крештінілор европенї
 ассѣпра векїлѣі попѣл дн Амерїка. —
 Апої аїчї ворвескѣ тѣртѣрїіле скрісе, —
 ворвескѣ шї фаптеле. Адеврѣат къ істо-
 ріа Дачїеї днкѣ е днкѣркѣтѣ, — шї ва
 маї фї, пѣлъ че се ва їві вѣрватѣл, каре
 съ о скріе фѣрѣ патїмѣ; къчї Арделенїі,
 карїі сѣлт маї мѣлт кїемаці шї ажѣтаці
 декѣт алціі а скріе ачестѣ історїе, сѣлт
 totdeasна дмволдїці шї стрѣмтораци де
 интересе політїче . . . Ынїі зїкѣ: Адеврѣ-
 рѣт історїчїі romanі спѣнѣ къ semіогіа Da-
 чїлор с'а стїнс дн Dacia; дар чїне ва кре-
 де къ еї тї вор фї вчїс пе тоці? шї дакъ
 пѣ ї-аѣ вчїс, че с'а фѣкѣт къ дѣншїі, vnde
 се дѣсерѣ, чїне маї штіе де еї дѣпъ ачееа?"

Еѣ ам зїс маї сѣс, къ тѣкмаї сѣпт
 Traian історїа romanѣ е маї сѣрѣкѣцѣ;
 дар ам атїнс, къ romanїі vnde вѣрѣаѣ ко-
 лонїі, днтїнѣаѣ афарѣ пе попѣлѣл челлѣ
 векїѣ, шї алѣдѣтѣ дн стѣрпїеаѣ. Тоате

днтпреціѣрѣрїле аратѣ къ шї дн Dacia с'а
 ѣрмѣт ашеа. Дар апої че vom зїче ла
 ресвоаеле каре маї вїнѣ шї дѣпъ Traianѣ
 къ Dacia? Че vom зїче, деспре Dacia ре-
 велланці? Ыnde ераѣ ачестїіа? Мѣлці со-
 котїрѣ къ дела пѣттеле дѣреї се вор фї
 пѣмїт шї romanїі де аїчї дачї; къ с'а фѣ-
 кѣт ачеста де bizantinї, есте штіѣт; дар
 съ се фї фѣкѣт шї сѣпт domnїа romanїлор,
 пѣ сѣптем де тот сїгѣрї. Ашеа дар пѣ
 пе ретѣне декѣт а аллерга ла історїа
 тїмпѣлѣі ачеллѣїа, орї кѣт есте еа де сѣ-
 ракъ. Ла Dіone Cassїѣ есте зн локѣ, каре
 реварсѣ таре лѣтїнѣ песте тема поастрѣ
 шї addeverеште кѣте ам зїс маї сѣс; а-
 чест локѣ пе аратѣ, къ дачїі карїі аѣ скѣ-
 пат де савїа romanѣ, аѣ фост скошї, —
 алѣнгаці де аїчї. Ачест локѣ вїне дн вїіада
 лѣ Commodѣ, кареле а днтпѣрѣдїт дн Mar-
 тіе 180 пѣлъ ла 31. Decembrie 191, —
 доїспрезече annї.

Ка съ днтеллѣцет ачест локѣ ѣрмеа-
 зѣ а шті, къ Commodѣ а моштенїт дела
 тареле сѣѣ тѣтѣ, Маркъ Аврелїѣ Antonїнѣ
 ресвоаеле къ попѣлїі дн стѣнга Дѣлѣреї,
 дела Tїсса дн сѣс, — ашеа дар токмаї
 лѣогѣ Dacia — къ кѣадїі, таркоманїі, їа-
 зїціі шї вѣрїі. Кѣ тоці ачестї попѣлї, кіар
 шї їазїціі шї вѣрїі сѣлт вѣтмаї вечїнїі Da-
 чїеї, їар пѣ дн днтсашї Dacia, се vede лѣ-
 тѣрїт тот дн Dіone Cassїѣ.*) Дѣпъ че
 пе спѣне ачестѣ історїкѣ, къ commodѣ а
 фѣкѣт паче къ маї сѣс пѣмїціі варварї, дн-
 сѣ къ легѣтѣрѣ ка съ пѣ се аппронїе де
 Dacia къ вїтеле лор декѣт пѣлъ дн де-
 пѣртаре де 40 стадїрї, адаѣце пѣтмаї де-
 кѣт: „Іар Sabinianѣ, dїнтре, орї dїо Dacia

*) LL. LXXI—LXXII.

вечини (*προσώραν*), каріи ераѣ скоши орі ал-
лѣгаці дін кїар патріа лор (*ἐκ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντας*) ші акѣм кѣцетаѣ а ажѣта алто-
ра (а се знї кѣ алці варварї), а сѣппѣс —
орї а сѣптѣжгат — ка ла 12,000, фѣгѣдѣ-
індѣле кѣ ле ва да оарекаре парте де пѣ-
тѣхот дн Дачїа ноастрѣ.*) Де-ші ва фї
дѣмплініт Сабїніанѣ кѣвѣхотѣл орі ва, пѣ
се штіе: кѣчї ла Dione пѣ се маї гѣсеште
пїнік скріс деспре ачѣаста. Дар локѣл а-
чѣста есте пентрѣ пої фоарте дѣсѣмпѣтор.
Елѣ не аратѣ, кѣ Дачїи векїи локѣиторї
аї Дачїеї романѣ сѣхот скоши, сѣхот алѣп-
гаці дін патріа лор; шї фїіндѣкѣ Dione зїче
кѣ ле-а фѣгѣдѣїт локѣрї „дн Дачїа ноа-
стрѣ“ — *ἐν τῇ Δακίᾳ τῇ ἡμετέρα*, — есте дн.
ведерат кѣ ачѣї дачї сѣхот афарѣ де аде-
вѣрата Дачїе; шї іарѣшї фїіндѣкѣ Dione
зїче „Dacia ноастрѣ“ адекѣ романѣ, се
ведѣ а не да де дѣделлесѣ, кѣ Дачїе се
ва фї пѣтѣт пѣмі шї алтѣ локѣ не зѣде
рѣтѣчаѣ алѣпгаці дачї, афарѣ де провін-
чїа романѣ. Орї кѣм ва фї, аста е сїгѣрѣ,
кѣ дачїи, дїндре карїи Сабїніанѣ сѣппѣне ка
ла 12 мїи, сѣхот дачї скоши дін патріа лор,
шї се афлаѣ атѣпчї дїнколо, — дін сѣс де
Тїссѣ, карѣ лѣкрѣ се дѣтѣреште шї прїа
ачѣеа, кѣ еї се пѣтѣскѣ вечїни, — дѣвѣчї-
паці, дѣмѣтѣрїнаці (*προσφορῶν* = *contermini*)
кѣ вѣрїи, карїи пѣмаї пѣпѣ ла 40 stadїєрї

*) „Sabinianus autem, Dacorum finitimorum, ad duodecim (XII) millia, qui suo expulsi erant agro (*ἐκ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντας* — *ex ipsa patria pulsı* —), et aliis opem latuři, suam in potestatem redegit, aliquam eis terrae partem in Dacia (*ἐν τῇ Δακίᾳ τῇ ἡμετέρα* „in Dacia nostra, aut in ipsa Dacia nostra) se concessurum pollicitus.“ Idem L. LXXII- e Theodosio.

се потѣ аппропіа де адевѣрата Дачїе.
Ачѣстї вѣрї вїнѣ дн оастѣа лѣї Дѣчевалѣ
ка соці аї Дачїлор; поате сѣ фїе шї ло-
кѣиторї аї Дачїеї*); дар акѣм сѣхот лѣп-
гѣ Тїссѣ, лѣогѣ кѣадї шї маркоманї. А
фост зн лѣкрѣ преа фїрескѣ, ка дачїи алѣп-
гаці дін патріе, сѣ фѣгѣ лѣпгѣ вѣрї, —
фраціи орі пѣмаї соціи лор. — Тот ачѣст
локѣ не дѣ де дѣделлес; кѣ дачїи карїи
дѣпѣ Траїан се маї батѣ кѣ романїи пѣ
сѣхот дн Дачїа провінчїа романѣ, чї де
не дѣлтѣрї се дѣчеркаѣ а-шї рекѣорїнде
кѣмпїеле пѣрїнѣшїтї, пѣпѣ че венїнд по-
пѣліи дѣрманї с'аѣ стїне шї еї де не фада
пѣтѣхотѣлѣ. — Лѣї Dione Кассїѣ зрѣеа-
зѣ сѣї дѣм тот крѣзѣтѣхотѣл; пентрѣкѣ
ел трѣїеа не тїмпѣрїле ачѣсте, шї пентрѣ
кѣ ка ла 35 annї дѣпѣ ачѣаста сѣпѣт дѣп-
пѣратѣл Северѣ се афлѣ дн Панонїа ка
командантеле армателор романѣ де ако-
ло, прѣкѣм дѣсѣшї не сѣпѣне**); ашеа
дар токмаї лѣогѣ театрѣл евенемїнтелор
де карѣ ворѣшѣте.

Пентрѣ а маї дѣтѣрї локѣл лѣї Ел-
тронїе деспре: пѣтѣрїнїителе мѣлдімї де
оаменї дін тот імперїл романѣ, ар трѣвѣї
сѣ фачѣм зн апалїс дѣтрегѣ лїмѣеї ноа-
стрѣ, шї сѣ о алѣтѣрѣм пе лѣпгѣ тѣтѣ
лїмѣеле романѣ: кѣчї дакѣ сѣхот адевѣ-

*) Cl. Ptol. Geogr. I. c. — Дїчї вїнѣ дн Дачїа
вѣрѣденї, карїи се вѣдѣ а фї вѣрїи. Дар Пто-
ломѣїѣ, карѣ а трѣїт сѣпѣт Adrian шї Анто-
пїнѣ Пїл, ворѣшѣте де Дачїа ка кѣнд п'ар
шїтї кѣ атѣпчї ера провінчїе романѣ. Ел се
разїмѣ пѣмаї пе дѣографї маї векї: пентрѣ-
кѣ дн тоатѣ вїѣада са п'а фѣкѣт нїчї о кѣ-
лѣторїе, чї а мѣзѣт пѣмаї пе фїгѣрї матѣ-
марїче дн Alessandria.

**) Dio. Cass. L. LXXV. ad finem.

рате ворбеле лѣи Евтропіе, апои пѣтаи лим-
ва ромѣнеаскъ ар пѣтѣ доведи ачеаста дин
къпринсва съѣ. Апо адевѣрѣ лимва ромѣ-
неаскъ не дѣ ачеастъ мѣовнатъ довадѣ.
Еа аре сѣогѣрѣ неште ретѣшиде де векѣа
лимѣв латинѣ, каре нѣ се маѣ гѣсескъ де-
кѣт прин Плаѣтѣ, Терентіѣ, Варроне ши
прин дѣскриселе де не пѣтре; еа аре ѣ-
неле пѣтаи къ латина къмѣне, алтеле пѣ-
таи къ италиана, ѣнеле пѣтаи къ франгежа,
алтеле пѣтаи къ спаника, ши ѣар алтеле
пѣтаи къ портѣгалла; дар челе маѣ въ-
тѣтоаре ла окѣ сѣит ачелле не каре ле
авем пѣтаи поѣ ши провинціалии дин Фран-
ца, ши ачелле не каре ле авем пѣтаи поѣ
ши валііи дин Елвеція. Тоате ачесте се
дѣделлегѣ афарѣ де сѣта къвинтелор ши
а формелор не каре ле авем къ тоѣи.
Чине с'а дѣчеркат вреодатѣ дѣ ачеастъ
лѣкраре, тѣ есте къ непѣтинѣ а нѣ се дѣ-
крединѣа не деплинѣ, къ аічі неапѣрат аѣ
кърс романі дин тот имперіѣа Ромеѣ, дѣпѣ
към спѣне Евтропії. Ва дѣкъ лимва ро-
мѣнѣ, — ачеастъ лимѣв арѣкатѣ дѣтрѣн
вогѣецѣ де лѣме атѣт де депѣртат де Ро-
ма, — ачеастъ лимѣв деспреѣвѣтѣ де чеѣ
че нѣ о къпоскъ, — есте къематѣ а ре-
вѣрса чеа маѣ таре лѣминѣ песте лимѣеле
романе, ши къар песте історіка десвѣлре
а лимѣеѣ латіне.

Ачесте ажѣнгѣ а не къвинѣе, къ ро-
маніи чеѣ дин Дачіа лѣи Траіанѣ, — ачелле
непѣрѣдинѣе тѣлѣимѣ де романі, дѣ Дачіа
де ѣнде Дачіи ераѣ алѣнгаѣи, — нѣ ши-аѣ
пѣтѣт стріка лимва къ дачіи. Кіар ши кънд
ам зіче, пѣтаи дела поѣ, къ вор фѣ маѣ ре-
мас дачі пѣнтре романі, ачеіа дѣпѣ челе
зісе с'аѣ авсорѣт де романі ка о пѣкѣтѣрѣ
де анѣ дѣтрѣн ріѣ. Дѣтрѣо сѣтѣ шапте-

зечѣ, зі къ Nr. 170 апои, къте рѣндѣрѣ de
ѣменѣ нѣ се стрѣкоарѣ! — Ши акѣм ам
пѣтѣ дѣтрева пѣтаи декѣт: не чине ва фѣ
пѣтѣт стрѣтѣга Аврелиан песте Дѣпѣре?
Дар не дѣтоарчет ла дѣвѣлѣіала къ сар-
маѣи, скітѣи, скіаѣи саѣ словеніи.

(Ва ѣрма.)

К а л е н д а р і ѣ л.

(Ѣрмаре.)

Романіи пѣтера зілеле лѣнеѣ дѣ ѣр-
мѣторіѣл мод: Іи дѣпѣрѣѣа лѣна дѣ
доѣвѣ; пре челе де 31 зіле къте дѣ 15,
пре челе де 28 ши 29 къте дѣ 13. Апои
не жѣмѣтатеа дѣтѣе а лѣнеѣ о сѣпѣдѣ-
пѣрѣѣа дѣ треѣ, ши не дѣтѣеа зі о пѣ-
тѣеа каленѣ, calendae (стрѣгата); не а
шептѣеа ла челе де 31 зіле, прекъм ера
Martie, Маѣ, Квіотіліс і Октобер, ши не
а чѣнчеа ла челе къте де 28 ши 29 о пѣ-
тѣа поѣ (нопае), адекъ а поѣа зі пѣтѣ-
ратѣ дела жѣмѣтатеа лѣнеѣ дѣдѣрѣот,
прекъм де есемплѣ ар фѣ пѣтерѣнд дела 7—15,
сеаѣ пѣтерѣнд дела 5—13, еарѣ не а 15-а
сеаѣ не а 13-а а жѣмѣтѣѣеѣ дѣнтѣе а лѣ-
пелор аѣ де 31 аѣ де 29 о пѣтѣа ідѣс (idus),
жѣмѣтатеа (ідуо дѣдоѣѣ, даѣ дѣ доѣвѣ).
Сѣ лѣтѣм де есемплѣ лѣна лѣи Martie de 31
зіле, ши сѣ о пѣтѣрѣтѣм дѣпѣ datina Ро-
манілор.

1	дѣтѣеа зі VII. се зічеа календа лѣи Martie.
2	— VI. а шеца поѣ а лѣи Martie,
3	— V. а чѣнчеа поѣ а лѣи Martie.
4	— IV. а патра поѣ а лѣи Martie.
5	— III. а треѣа поѣ а лѣи Martie.
6	— II. дѣаѣнте попелор лѣи Martie.
7	— I. попеле лѣи Martie.

Дѣпъ ачѣста.

- 8 дпгъѣа зѣ VIII. а опта іделор лѣі Мартіе.
 9 — VII. а шептеа „ „ „
 10 — VI. а шеса „ „ „
 11 — V. а чпчѣа „ „ „
 12 — IV. а патра „ „ „
 13 — III. а треіа „ „ „
 14 — (II) дпайнта „ „ „
 15 — (I) іделе лѣі Мартіе.

А поі:

- 16 — XVII. а шептеспрезече а календелор лѣі Априліе.
 17 — XVI. а шесеспрезечеа а кал. лѣі Априліе.
 18 — XV. а чпчпспрезечеа а кал. лѣі Априліе.
 19 — XIV. а патрѣспрезечеа а кал. лѣі Априліе.
 20 — XIII. а треіспрезечеа а кал. лѣі Априліе.
 21 — XII. а дѣспрезечеа а кал. лѣі Априліе.
 22 — XI. а вѣспрезечеа а кал. лѣі Априліе.
 23 — X. а зечеа а кал. лѣі Априліе.
 24 — IX. а поза а „ „ „
 25 — VIII. а опта а „ „ „
 26 — VII. а шептеа а „ „ „
 27 — VI. а шесеа а „ „ „
 28 — V. а чпчѣа а „ „ „
 29 — IV. а патра а „ „ „
 30 — III. а треіа а „ „ „
 31 — (II.) дпайнта „ „ „

Ларінеѣе се зиче:

Calendis Martii.

Pridie calendarum Martii.

Nonis Martii.

Pridie nonarum Martii.

Idibus Martii.

Pridie iduum Martii etc.

О атаре переглатеѣ ші пѣсактеѣ дп календарѣл апѣлѣі, копѣндѣ черкѣл апѣлѣі, де кареа ші David ворѣще зѣкнд: „Біне веі кѣвѣота кѣвна апѣлѣі;“ дпкѣт дп зімеле лѣі Чічеро ажвѣсесе еквіноцдіа де прітѣварѣ кѣ дѣѣ лѣні маі дп зртѣ, адікѣ пе ла 1. Маіѣ, прекѣн се ростѣще Чічеро дп епістола са кѣтрѣ Атік.

Пентрѣ а се капестра о аша копѣзіе, Іѣліе Чесар, дѣпѣ че се дпвѣскѣ кѣ полтіфікатѣл ші диктаторіа, кіамѣ ла Рома дела Александрія пе астрономѣл егіптеан Сосітене, кареле дппревпѣ кѣ романѣл Маркѣс Фавіѣс дндрептарѣ календарѣл, пѣміт де атѣчѣа Іѣліан дѣпре пѣтеле полтіфікѣлѣі, редѣкѣндѣсесе еквіноцдіа еарѣ дп Мартіе. дндрептареа лѣі аѣ фост ачѣста: Ла апѣл 707 дела зрзіреа Ромеі сеаѣ 46 дп. де Хс., дптре Ноетѣвріе ші Декемѣвріе с'аѣ дптрекѣлат дѣѣ лѣні, дпкѣт апѣл ачѣста аѣ фост де 14 лѣні.

Пентрѣ пѣтерѣл зімелор апѣлѣі с'аѣ лѣат ачѣл александріан де 365 $\frac{1}{4}$ зіле. Еарѣ пѣтѣрѣл ші пѣтеле лѣнелор с'аѣ дпѣвт тот але Романілор, афарѣ де лѣна Квінтіліе, дп каре с'аѣ фѣкѣт дндрептареа апѣлѣі, кѣ дп опоареа диктаторѣлѣі с'аѣ пѣміт Іѣліе. Ші фпндкѣ $\frac{1}{4}$ де зі, пѣ пѣтеа інтра дп калкѣлѣл зімелор апѣлѣі чівіл с'аѣ регѣлат ка ла ал 4ле ап, кѣнд фѣчѣа о зі дптреагѣ, сѣ се дптрекѣлезе дптре зіѣа де 23—24. Феврѣаріе; ші атаре зі ші ап с'аѣ пѣміт bisectilis вісект bis sexto calendas Martias дндоінд зіѣа а шеса а календелор лѣі Мартіе. Де аіче віне кѣ Феврѣаріе дѣпѣ ал треіле ап есте де 29 зіле.

Ачѣст календар аѣ дпѣвт пѣлѣ ла кѣдереа імперіѣлѣі роман, еарѣ дп вісеріка крѣціпѣ пѣсте тот пѣлѣ ла а. 1582. Тѣге

сервѣторіе ера регълате дѣпъ календарѣл Івліан. Нѣмаї ла сервѣторіе пащелор се фѣкѣ врѣтѣоареа дндрептаре: Іздеї серва Пасха лор ла 14. Nizanѣ (Martie), сеаѣ маї кїар дн плїнолѣнїа лѣї Martie орї дн че зі ар фї venit. Ла днчепѣт крещїнїї канонїзарѣ а се серва пащеле днвїереї Домнлѣї тот ла Martie ка шї паска їздеїлор, днсъ днтр'о зі де дѣмінекѣ. Шї фїїндкѣ пащеле їздеїлор се тѣмпла адеце днтр'о зі кѣ а крещїнїлор, ла сїнодѣл де Нічеа дн анїї 325 d. Хс. се канонїзѣ ка пащеле крещїнїлор съ нѣ се сервезе одатѣ кѣ а Іздеїлор; чї пѣрвѣреа дн дѣмінека вїїтоаре дѣпъ плїнолѣнїа лѣїнеї лѣї Martie шї дѣпъ еквїнопцїа де прїмѣварѣ каре пе атѣнче се калкѣлѣ дн 21. Martie. Дечї фїїндкѣ дѣпъ асемене днорѣндѣїре серварѣ пащїлор се атѣрна де кѣрѣл лѣїнеїлор лѣїнеї, пентрѣ ачеаста с'аѣ адоптар атѣнчеа еарѣ чїклѣл лѣї Meton de 19 anї, дѣпъ каре зімеле анѣлѣї се компѣнеа де 365 $\frac{1}{4}$ зіме, еарѣ поза-лѣнїе дѣпъ кѣрѣл 19 anї кѣдеа еарѣ дн ачеаашї зі а лѣїнеї. О атаре комвїнацїе а анѣлѣї шї а чїклѣлѣї лѣїнарїѣ а лѣї Meton, че цїнтїа а вонї еквїнопцїа лѣї Martie кѣ плїнолѣнїа са продѣсе дн анѣл Івліан о непотрївїре кѣ адеврѣатѣл ан соларїѣ днчепѣт дела еквїнопцїе днтрекѣндѣл кѣ 11 мїнѣте; прїп ачесте мїнѣте дн ал 16ме секол калкѣлат анѣл се афлѣ стрѣмѣтатѣ еквїнопцїа, кареа ла сїнодѣл де Нічеа ера ла 21. Martie. Аша дар дела 325 Martie дн 21. шї пѣпъ ла 1577 Martie 10 дн кѣрѣс де 1252 anї челе 11 мїнѣте се фѣкѣрѣ 11 зіме, адекѣ кѣ атѣта ретѣсесе анѣл соларїѣ днпапоїѣ. *)

Дн ал 16ме секол медїкѣл Алоїсїѣс Лілі дн Верона аѣ проїектар калкѣле спре дндрептареа календарѣлѣї Івліан. Дѣпъ шѣртеа са фрателе лѣї аѣ свѣс ачеле калкѣле папеї Грїгорїе ХІІІ. Понтїфїкѣл аѣ конвокат вн сїнод де прелаци шї днвѣцаци. Дн врта черчетѣрїлор шї а апро-

жѣнс днтрѣ днделелѣреа са амѣїг сеаѣ еквївок, кѣ внїї зік кѣ 11 anї сеаѣ зіме маї пайнте шї алїїї маї днпапої, днделегѣнд тїмпѣл трекѣт, шї тот асемене днделег шї пентрѣ тїмпѣл вїїторїѣ. Днсъ ді вом сокотї кѣ стѣнд пої тїмпѣл трече не дїнаїнтеа поастрѣ атѣнче челе трекѣѣ вор фї маї пайнте шї челе вїїтоаре дн врѣтѣ.

Еарѣ де вом сокотї кѣ тїмпѣл стѣ шї пої мерѣет, апої вор фї челе трекѣте днпайнте, кѣнд ретѣїнд недетермінатѣ сїгнїфикацїа лѣї днпайнте шї днпапої, прекѣт се је астѣзї, атѣндѣѣ се пот лѣа шї 'пайнте шї 'напої, днкѣт днделесѣрїе чїокнїте днтре сїне ка дѣѣ трѣнѣрїї контрамїскате се ловеск шї стаѣ пе лок шї venit ла ачеаа, ді нѣ пѣтѣт днделелѣре дакѣ мерѣет кѣ калкѣл днпайнте сеаѣ днпапої. Нѣ цїїм дакѣ зікѣнд днпайнте тревѣсе съ тѣ вїт днпапої, аѣ зікѣнд днпапої тревѣсе съ тѣ вїт днпайнте.

Деакѣ челе че аѣ фост дн тїмпѣл трекѣт, сѣпт маї пайнте ді пої кѣ мїнѣте, зіме, анї шї секоле, апої тоате кѣте с'аѣ петрекѣт дела Adam пѣлѣ астѣзї, тоате ачеле сѣпт маї днпайнте, шї пої мерѣет дн врта лор; шї тоате кѣте аѣ а фї де амѣ дн вїїторїѣ, ачеле сѣпт дн врта поастрѣ днпапої. Дечї пре челе дн тїмпѣл трекѣт се кѣвїне а се пѣтї маї днпайнте; дрепт каре шї еванѣлїстѣл, кѣ 30 anї маї дн врѣтѣ скрїїнд зіче: „Маї пайнте кѣ шесе зіме де пащїї вїїнд Ісѣс дн Вітанїа! . . . Шї пре челе дн тїмпѣл вїїторїѣ се кѣвїне а ле пѣтї днпапої, фїїнд дн врта поастрѣ; днкѣт презентѣл есте зерѣл днтре трекѣтѣл днпайнтеа поастрѣ шї днтре вїїторїѣл врѣтѣторїѣ дѣпъ пої.

*) Кѣвѣнтѣл днпапої сеаѣ днпайнте ла пої аѣ а-

ваціей фъкzte de ачеста ши де папа ла 1577 с'аъ пропъс сввераніѳор католичі, де къртъ каріи с'аъ ацептат; ши ла 1582 prin зп брвевет Григоріе XIII. обѳорі календаріѳл Іѳліан ши свъстїтї дѳ локѳї, пентрѳ тоці католичіи, пре чел дрес, кареле астьзи се пѳтмеще: календаріѳл Григоріан, календаріѳл дѳдрептат, календаріѳл де стїлѳл поѳ, еарѳ чел Іѳліан се пѳтмеще де стїлѳл векїѳ.

дѳдрептареа с'аъ фъкзт дѳ врѳтѳторїѳл mod. Ла 4 зїле де Окт. 1582 с'аъ скъзвѳт челе 11 зїле спорїте prin мїнѳтеле кѳ каре календаріѳл Іѳліан тречеа песте анѳл соларїѳ, дѳ декѳрс де 1252 дела 325 епоха сїнодѳлѳї де Нічеѳа, ши аѳ регѳлат ка анѳл соларїѳ сѳ ѳїе де 365 зїле, 5 ѳре, 49 мїнѳте, 12 секѳнде, ши ѳїе-каре ал свѳгле ан, кареле дѳпѳ календарѳл Іѳліан тревѳе сѳ ѳїе вісект, дѳпѳ ачеста ар ѳї де рѳнд.

Обсерваціѳле фъкzte de математїчїи ши астрѳномїи Захѳ, Лаланд ши Деламѳрї, аратѳ кѳ анѳл соларїѳ ар ѳї тот маї скѳрт кѳ 26 секѳнде, каре дѳ треї мї де анї ар ѳаче о зї, ши дѳпре календарїѳл Григоріан.

Де ши ачест календарїѳ ера маї акѳрат дѳ калкѳлѳл анѳлѳї соларїѳ, декѳт ачел Іѳліан, дарѳ пентрѳ кѳ ера дѳдрептат де католичї, прѳтестанціи дѳ Шерманїа аѳ цїнѳт тот пе чел Іѳліан пѳлѳ ла 1700, англіи пѳпѳ ла 1752, свезїи 1753, еарѳ Рѳсїа кѳ тоці крещїніи вісерїчїей ѳртѳдоксе лѳ цїн пѳлѳ астьзи. (Ва зрѳна.)

Шп пѳвѳн дїн лѳкомїе.

дѳп зїлеле лѳї Іанварїе а. к. тѳрї дѳптрѳ касѳ де а пѳвѳнїѳлор зп вѳтрѳн де 79

анї, анѳте Сїмон, а кърѳї історїе ар пѳтеа серѳї де дѳвѳцетѳрѳ ла тѳлді ѳменї дїн лѳте. Не кѳнд Наполеѳн хѳгѳрѳсе а зїдї зп палат рецелѳї де Рома ла варїера де Пассї, дѳ дѳпѳдека кѳсѳда зѳзї тїкѳлос чїстарїѳ аѳѳелїѳ, дѳкѳт індїперѳл дѳшї дѳдѳ планѳл, кѳ дѳпѳратѳл аре сѳѳ сѳ кѳмпере ачѳа кѳсѳдѳ, сѳѳ сѳ ши скїмѳе тот планѳл де зїдїре. дѳпѳратѳл дар черкѳ prin ѳменїи сѳї а се слѳвозї ла дѳвоїалѳ кѳ Сїмон, дар ачеста черѳ пе ачел петек де пѳшѳнт 20,000 франчї. Касїерїи дѳпѳрѳтещї пѳ воїрѳ кѳтѳва време а плѳтї атѳта; дѳсѳ маї тѳрзїѳ тотѳш еї се дѳндѳплекарѳ, дар атѳчї Сїмон дѳшї дѳндї черереѳа, поѳтїнд 40,000 франчї. Ачѳеста дѳцѳделегѳндѳѳ ѳменїи дѳпѳратѳлѳї, хѳтѳрѳрѳ а пѳ пѳшї нїчї ла о дѳвоїалѳ, чї а скїмѳа пѳцїн планѳл ши а дѳчѳпе кѳлѳдїреа. Дѳпѳ кѳтеѳа лѳнї зїдарїи арѳтарѳ, кѳ тревѳїнда чере, ка ачѳа кѳсѳдѳ ѳрї ши кѳт ст се кѳмпере, кѳчї алѳелїѳ тѳтѳ зїдїреа ѳ депарѳтѳ. Децї їарѳш віне треѳѳѳа ла дѳвоїалѳ; дар чїстарїѳл акѳт ши маї кѳ мїнте, пѳ чере маї пѳцїн декѳт 60,000 фр. ѳаменїи лѳї Наполеѳн дѳ дѳвїе кѳ 50,000, дар пѳї прїмеще. дѳпѳратѳл пѳкѳжїт порѳнчеще, ка сѳ пѳшї маї фѳкѳ треѳѳѳа кѳ ачел ѳт, чї дакѳ чере тревѳїнда; маї віне сѳ скїмѳе тѳте планѳрїле. Сїмон кѳндѳсе, кѳ аѳ лѳсат атѳта сѳшѳ дїн тѳлѳ, мерѳе акѳт ши ши дѳвїеа ел кѳсѳда маї дѳтѳѳ пе 50,000, дѳпѳ ачѳеа пе 40,000, пе 20,000 дар дѳ дешѳрт, кѳчї планѳрїле ера акѳт тѳте скїмѳате. дѳптрѳчѳѳа се їѳїрѳ пѳпѳрѳчїрїле дела 1814, кѳнд пѳѳѳа нїте грїжѳ де зїдїреа пѳлатѳрїлор ши де кѳсѳда чїстарїѳлѳї. Нѳ треѳѳрѳ дої анї ши Сїмон девенї ла атѳта лїпсѳ, дѳкѳт дѳшї вѳндѳ кѳсѳда кѳ 150 франчї ши дѳпѳ кѳтеѳа лѳнї дѳшї пердѳ ши мїнтеа, дїн каре прїчїпѳ ажѳпсе дѳ касѳ пѳвѳнїѳлор, зпде пѳтрекѳ рѳстѳл зїлелѳл салѳ.